

Likestilt demokrati 2007

Hedmark

(Prosjektperiode 2005 – 2007)

Prosjektrapport

Pr. 12.11.2007

I Innholdsfortegnelse

1	Innholdsfortegnelse	1
2	Sammendrag.....	2
3	Bakgrunn.....	4
4	Hovedprosjekt - Mål og målgruppe.....	4
5	Aktiviteter i hele prosjektperioden.....	4
5	Deltakelse i forskningsprosjekt	8
6	Budsjett/regnskap	9
7	Resultater og betraktninger	10
8	KONKLUSJON.....	15
9	VEDLEGG:.....	15

2 Sammendrag

Prosjektet er et samarbeid mellom Hedmark fylkeskommune og Kvinneuniversitetet på Hamar. Kommunal- og regionaldepartementet og Hedmark fylkeskommune finansierer prosjektet. Fylkesråd Siv Tørubakken er leder av styringsgruppen og daglig leder ved Kvinneuniversitetet på Hamar, Signe Opsahl, har vært prosjektleder. Prosjektperioden har vært 2 år, fra 2005 til 2007.

Prosjektets mål er å

- Øke kvinneandelen i kommunestyrene
- Motivere og ta vare på kvinner som er engasjert i politikken i dag
- Øke valgdeltakelsen

Punkter fra aktivitetsoversikten:

- Nettverkstreff med en kvinne i hver kommune
- Temadager; "Mangfold i det politiske bildet", "Familie, karriere og politikk – tidsklemme og innflytelse"
- Konferanser: "Demokrati, likestilling, mangfold" (21.09.06), "Den gode debatten" (07.06.07)
- Kronikker, artikler og presseomtale, spre informasjon før og under/etter nominasjon og før og etter valget
- Kampanjer: Før nominasjon, før valget ("ikke nominere på autopilot", "kryss kvinner")
- Veiledning kommuner
- Samarbeid med Likestillings- og Diskriminerings- Ombudet (LDO), Høgskolen i Lillehammer, Østlandsforskning, KS-prosjekt: "Kvinner i politiske maktposisjoner" (med nettsted www.selvsagt-kvinner.no)

Hedmark	2003-2007	2007-2011
I kommunestyrene	37 % kvinner	40 % kvinner (37 % på landbasis)
Ordførere	9 % kvinner	23 % kvinner
Fylkestinget	42 % kvinner	48 % kvinner
Grad av kvinner som ble gjenvalgt	Landsbasis: 41 % kvinner og 52 % menn	Det var 75 av 216 kvinner som ble gjenvalgt, dvs 35 %
Valgdeltakelsen		
Kommunevalg	56,2	59,0
Fylkestingsvalg	51,8	53,3

Konklusjon

Prosjektet Likestilt demokrati er spesielt godt fornøyd med følgende etter denne prosjektperioden:

- Kvinnerepresentasjonen i kommunestyrene Hedmark har økt fra 37% til 39,7%
- Antall kvinner som er ordførere har økt slik at vi nå er opp på landsgjennomsnittet (ca 23%)
- Valgdeltakelsen har en økning

Vi er ikke så godt fornøyd med:

- Grad av gjenvalg av kvinner er for lav
- Partiene er for dårlige til å nominere kvinner og legge til rette for kvinner i maktposisjoner (ennå for mye autopilot)
- Prosjektets forankring i kommunene og partiene

Det er viktig at erfaringene som er gjort i denne prosjektperioden benyttes i det videre arbeidet, og vi kommer til å søke om en ny prosjektperiode fra 2008-2011. Prosjektet bør sørge for erfaringsutveksling og samarbeide med andre som jobber for samme mål eksempelvis Utstillingsvindu-kommunene. (KvU har oppnevnt en representant til referansegruppa for evalueringen av dette prosjektet, og skal altså uansett følge dette arbeidet).

Vi kommer også til å jobbe for å få til økt samarbeid med partiene, kommunene, KS, universitets/forskningsmiljøer og andre for å forankre prosjektet ytterligere.

3 Bakgrunn

I 2004 gjennomførte Kvinneuniversitetet et forprosjekt for Hedmark fylkeskommune for å kartlegge andelen kvinner i politikken og beskrive hvordan det bør arbeides for å øke denne andelen.

Dette forprosjektet lå til grunn for prosjektsøknad november 2005. Høsten 2005 ble søknaden ferdig bearbeidet, godkjent og prosjektstart forberedt. Første aktivitet var 12. januar 2006.

Prosjektet "Likestilt demokrati" har således hatt en prosjektperiode på 2 år fra nov 2005 til nov 2007.

Styringsgruppen har bestått av fylkesråd Siv Tørudbakken (leder), kommunestyremedlem Solveig Seem (Hamar) og ordfører Marit Gilleberg (Tolga).

Kvinneuniversitetet har i hele perioden vært sekretariat for styringsgruppen og disse har vært involvert: Nina Johannessen, Margrete Ruud Skjeseth og Signe Opsahl (prosjektleder).

4 Hovedprosjekt - Mål og målgruppe

Målet for prosjektet er å

- Øke kvinneandelen i kommunestyrene og fylkestinget
- Motivere og ta vare på kvinnene som er engasjert i lokalpolitikken idag
- Øke valgdeltagelsen

Målgruppen for aktivitetene er kvinnelige politikere og kvinner som ønsker å bidra i det politiske arbeidet.

5 Aktiviteter i hele prosjektperioden

REGIONSAMLING/ FYLKESMØTE/ ARTIKKEL	AKTIVITET	MÅLGRUPPE/ MÅL	DATO
Fylkesmøte Kvinneuniversitetet	Nettverkstreff Hvilke utfordringer står vi overfor i Norge med tanke på å oppnå likestilling i politikken. Hvilke virkemidler kan vi bruke. Innledere; Statssekretær Kjell Erik Øye og forsker Ingrid Guldvik (Østlandsforskning)	De oppnevnte kvinnelige politikerne fra hver kommune Mål: Få bedre kjennskap til utfordringene og diskutere bruk av aktuelle virkemidler	12. januar 2006
Artikkel	Artikkel/debatt innlegg ved Nina Johannesen, fagleder ved Kvinneuniversitetet	Hamar Arbeideblad, Oppland Arbeiderblad, Østlendingen og Glåmdalen Mål: Gi informasjon og skape engasjement.	Mars 2006

REGIONSAMLING/ FYLKESMØTE/ ARTIKKEL	AKTIVITET	MÅLGRUPPE/ MÅL	DATO
Fylkesmøte I Elverum, Kongsvinger og Tynset Videooverføring av innlegg fra Elverum og Karasjøk	Teknologifrokost/ videokonferanse mellom Tynset, Kongsvinger og Elverum Tema: En bedre hverdag for alle! Mangfold i det politiske bildet. Innleder Fahranaz Bahrami Og konkret om erfaringene Sametinget har etter å ha økt andelen kvinner fra 18- 51%. Innledere; Veslemøy Dahl og Roy Amundsen fra Sametinget	Kvinner Mål: Sette fokus på mangfoldets betydning og få kjennskap til erfaringene fra Sametinget	17. mars 2006
Artikkel	Redaksjonelt stoff Oppslag om debatten i regionrådet for Hamarregionen	Hamar Arbeideblad og Østlendingen	April 2006
Regionsamling I de 4 regionene. Møter var i Kongsvinger, Hamar, Rena og Tynset	Temadag: Familie, karriere og politikk – tidsklemme og innflytelse Profilerte kvinnelige politikere uttaler seg om temaet. Kafedialog som kombinerer nettverksbygging.	Kvinnelige politikere, kvinner som er engasjert i politikk, kvinner som ønsker å bli politikere, kvinner i lokalsamfunnet som ønsker å heve sin kompetanse om kvinner og politikk. Mål: Inspirere til å gå inn eller fortsette i politikken.	Mai 2006
Fylkesmøte Åpent møte Elverum Konferanse <ul style="list-style-type: none"> • Demokrati • Likestilling • Mangfold 	Innledere; Fylkesråd Siv Tørudbakken Likestillings- og diskrimineringsombud Beate Gangås. Forsker Ingrid Guldvik Byrådsleder i Oslo Erling Lae Lokale politikere	Alle kommunestyrerepresentanter i Hedmark ble invitert Konferansen ble i tillegg annonsert i dagspressen. Det var 75 deltakere	21. september 2006
Artikkel	Redaksjonelt stoff	Østlendingen intervjuet Ingrid Guldvik i sitt lørdagsmagasin, etter konferansen 21. sept	Sept 2006
Kampanje	Annonsekampanje om nominasjonsprosessen i alle de regionale avisene i fylket Plakater hengt opp i alle kommuner Bokmerker med aktuelle bemerkninger er spredd til kommunestyrene og nominasjonskomiteene	Målet er å minne nominasjonskomiteene på at de ikke "må nominere på autopilot" men huske på kjønnsfordelingen. Videre er det et mål for denne kampanjen at flere kvinner skal si ja.	Perioden nov 06 til feb 07

REGIONSAMLING/ FYLKESMØTE/ ARTIKKEL	AKTIVITET	MÅLGRUPPE/ MÅL	DATO
Artikkel	Redaksjonelt stoff Kronikker	FØR NOMINASJON Hamar arbeiderblad NRK Dagbladet Hamar Arbeiderblad	Des 2006 Jan 2007 Des 2006 Des 2006
Veiledning kommuner	Vestre Slidre og Elverum kommuner, foredrag og veiledning i forbindelse med "Utstillingsvinduet", KRD		Januar 2007
Deltakelse på møter	Møter i Likestillings- og Diskriminerings Ombudet (LDO) med alle de politiske partiene, oppbygging av nettsted og kampanje-gjennomføring av "Kryss en kvinne" + "Stem mangfold"	Aktuelle linker: www.bevisstvalg.no www.selvsagt-kvinner.no	Feb 07 og aug 07
Informasjon/statistikk	Innhente informasjon og utarbeide statistikk angående nominasjon, valg med mer	Fokus både for prosjektets framdrift og for bruk i presse/media	i hele 2007
Artikkel	Omtale i media	NOMINASJON NRK radio: fylkesråd Siv Tørudbakken og daglig leder Signe Opsahl KV:U ble intervjuet ca 5 ganger ang nominasjon (vinkling Likestilt demokrati)	Feb – april 2007
Fylkesmøte/temadag	Temadag: "Den gode debatten" . Hovedinnledere: Hilde Klæboe(KS), Hilde Sandvik(om Hersketeknikker), Kjerstin Lundgaard(Ap), Mirjam Engelsjord(V), Morten A Meyer(H). Tone Beathe Øvrevoll(SV)	VALGKAMP Kvinnelige politikere – personlig invitasjon til alle kvinner som var nominert på de 3 første plassene i alle kommuner i Hedmark. Antall deltakere: 50 Mål: Inspirere og påfyll før valgkamp Pressedekning: NRK, HA, Østlendingen, flere nettsteder	7. juni 2007 Erstattet nettverkstreff og temadag som opprinnelig var planlagt for 2007
Artikkel	Redaksjonelt stoff	Hamar Arbeiderblad, Østlendingen Mål: Gi informasjon og skape engasjement.	Juni 2007
Samarbeidsmøte	Planer for videre arbeid – samarbeidsmøtet med Hedmark fylkeskommune, Høgskolen i Lillehammer og Østlandsforskning	Fokus på samarbeid og mål videre	Juni 2007

REGIONSAMLING/ FYLKESMØTE/ ARTIKKEL	AKTIVITET	MÅLGRUPPE/ MÅL	DATO
Kampanjer	<p>Egen kampanje Egne annonser, plakater og brev til nominerte på de 3 øverste plassene. Materialet sendt kommunene, bibliotekene med mer</p> <p>Landsdekkende kampanje koordiner av LDO: Materiell spredd i Hedmark: brosjyrer og buttons, linker, + deltakelse på stand i Oslo</p>	<p>VALGET 2007 Fokus på stemmernes demokratiske muligheter for å endre på partienes prioriteringer av kandidater. Få inn flest mulig kvinner!</p>	Aug – sept 2007
Kronikker	<p>"Kryss kvinner"</p> <p>"Besette maktposisjoner"</p>	<p>Hamar Arbeiderblad (Signe Opsahl),</p> <p>LDO og Nina Johannesen, spredd til regionaviser i hele landet</p> <p>HA, GD og Fædrelandsvennen (Janneke van der Roos, Ingrid Guldvik og Nina Johannesen).</p>	September 2007
Artikkel	Redaksjonelt stoff om valgresultater	Redaksjonell omtale før og etter valget: NRK radio Hedmark og Oppland, Hamar Arbeiderblad, Østlendingen, Glåmdalen, Stangeavisen	September og oktober 2007
Prosjektavslutning	Intervjue noen erfarne kvinnelige politikere som nå trekker seg ut av politikken om deres erfaring	Forberede ny prosjektperiode og videre innsats for et likestilt demokrati i Hedmark	Okt-nov 2007

Organisering i prosjektperioden:

Til fylkesmøtene tidlig i prosjektet ble representanter oppnevnt av ordføreren/kommunestyre i hver kommune. Gruppen ble tverrpolitisk sammensatt. Disse representantene var ment å bli motivert for å utføre en pådrivervirksomhet si egen kommune. Intensjonen var også å invitere de kvinnepolitiske lederne fra hvert parti til fylkesmøtene. Underveis i prosjektet ble det tydelig at denne formen med en ansvarlig/oppnevnt i hver kommune ikke medførte den beste forankring i kommunene.

Det ble derfor *endret kurs* mer i retning av hver og en kvinnelig politiker, de nominerte til neste valg og på den andre siden allmennheten/strukturen gjennom artikler, kronikker, omtale, kampanjer med mer. Den opprinnelige aktivitetsplanen ble derfor noe endret, oversikten over viser de arrangement og aktiviteter som ble avholdt. Dette påvirket også ressursbruken i prosjektet; økt aktivitet i prosjektledelsen og lavere utgifter til arrangement (driftsutgifter).

5 Deltakelse i forskningsprosjekt

KS har, i samarbeid med de politiske partiene, satt i gang et forskningsprosjekt med mål å øke andelen kvinner i politiske maktposisjoner i kommunene, som ordførere, varaordførere, og komitéledere. Målet er å nå 40 prosent kvinner i kommunalpolitiske maktposisjoner i 2012. Forskerne har plukket ut 6 forsøkskommuner, 3 i Gudbrandsdalen: Dovre, Sel og Lom – og tre på Sørlandet: Kristiansand, Arendal og Søgne. Forskningsprosjektet gjennomføres av en gruppe forskere fra Østlandsforskning og Høgskolen på Lillehammer. KILDEN har ansvar for formidlingen fra prosjektet.

Ingrid Guldvik (Østlandsforskning) er prosjektleder, Høgskolen i Lillehammer, KILDEN og Kvinneuniversitetet (ved prosjektleder i Likestilt demokrati) har satt sammen et tverrfaglig team av forskere og formidlere til å gjennomføre prosjektet.

Kvinneuniversitetets deltakelse i KS-prosjektet er til stor nytte for arbeidet i Hedmark, både faglig og ikke minst til inspirasjon. Det blir et større fagmiljø av at dette samarbeidet pågår, og dessuten får vi forskningsresultater å basere vårt videre arbeide på.

Eksempel:

Resultater fra forskningsprosjektet fra aug 07:

Kvinner i nominasjonskomiteen er viktig for å få flest mulig kvinner på valglistene. – Helst bør komiteen ledes av en kvinne, konkluderer forskerne Ingrid Guldvik og Janneke van der Ros. De har funnet at, med noen unntak, er forsøkskommunene omtrent som landsgjennomsnittet med 42 prosent kvinner på listene og ca 25 prosent kvinner på førsteplass. Arbeiderpartiet har oppnådd halvparten kvinner på sine lister. De er også det partiet som har flest kvinner på topp blant de seks kommunene i prosjektet.

– Arbeiderpartiets nominasjonskomiteledere sier at partiets 50/50 regel har vært viktig. De forteller at det har ført til at en del diskusjoner man hadde tidligere om plassering av kvinner høyt på listene har falt bort, og at det har vitalisert debatten, sier van der Ros.

– Én av våre informanter gjorde det helt klart at vektleggingen i partiet på sentralt nivå om at 50/50-regelen skal gjelde i nominasjonsprosessen har vært en lettelse i komite-arbeidet – dermed slapp en diskusjoner om hvor viktig dette var.

I tillegg til sammensetningen av nominasjonskomiteen og lederskapet der, er selve nominasjonsmøtet viktig for andelen kvinner som blir nominert. Van der Ros har deltatt på flere nominasjonsmøter foran det kommende valget og studert mekanismene der.

Fra www.selvsagt-kvinner.no

6 Budsjett/regnskap

Aktivitet	Totale kostnader	Dekkes av kommunene	2 005 Regnsk	2 006 Regnsk	2 007 Budsjett	2 007 Regnsk
Fylkesmøter/nettverkstreff			40 000	88 607	57 000	96 370
- prosjektledelse, forberedelse og gjennomføring	80 000			40 000		40 000
- annonser				11 581		
- forelesere inkl reise og boutgifter	42 000			15 926		2 860
- husleie	4 000					
- bevertning	8 000			14 000		8 510
- reise og møtegodtgjørelse, politikere (dekkes av kommunene)	20 000	x		20 000		45 000
- deltakeravgift				-12 900		
Teknologifrokost			10 000	51 267	53 000	44 600
- prosjektledelse, forberedelse og gjennomføring	40 000			20 000		40 000
- forelesere inkl reise og boutgifter	10 000			3 423		
- husleie i 4 regioner	6 000			2 582		
- bevertning	2 000					
- annonser/porto	50 000			20 262		4 600
- reise og møtegodtgjørelse, politikere (dekkes av kommunen)	10 000	x		5 000		
Regionsamlinger/valgkampanje/planlegging			15 000	228 758	264 000	239 767
- prosjektledelse, forberedelse og gjennomføring	240 000			73 500		140 000
- forelesere inkl reise og boutgifter	100 000					884
- husleie				6 168		
dekkes av kommunene)	10 000	x		4 000		
- bevertning (dekkes av kommunene)	20 000	x		8 000		
- annonser	100 000			137 090		98 883
- reise og møtegodtgjørelse, politikere (dekkes av kommunene)	20 000	x		7 000		
Artikkel skrivning	24 000		3 000	10 000	16 500	20 000
Innslag i diverse media	12 000			6 500		20 000
Trykksaker, porto, div	49 000		5 000	22 000	22 000	28 700
Markedsføring, registrering påmelding og administrasjon	57 200		3 400	25 000	28 000	27 000
Møter i styringsgruppa, reiseutgifter etterarbeid og rapportering	42 500		10 000	13 000	19 500	11 147
- husleie/reise				1 450		1 147
Totale prosjektkostnader	992 982		86 400	446 582	460 000	487 584
Finansiering						
Støtte fra kommunene	-80 000		0	-35 000	-45 000	-45 000
Hedmark Fylkeskommune	-380 000		0	-180 000	-200 000	-200 000
Kommunal- og regionaldepartementet	-480 000		-80 000	-185 000	-215 000	-215 000
Kvinneuniversitetet	-52 982		-6 400	-46 582	0	-27 584
Finansiering totalt	-992 982		-86 400	-446 582	-460 000	487 584

7 Resultater og betraktninger

Nominasjonen:

Tall fra 22 kommuner viser

- 23 % kvinner på 1. plass (for hele landet i 2003 var det 23 %)
- 59 % kvinner på 2. plass
- 40 % kvinner på 3. plass
- Totalt på alle lister er det nominert 41 % kvinner

Fylkesråd Siv Tørudbakken uttalte på konferansen 7. juni dette angående nominasjonen:

*På konferansen som prosjektet Likestilt demokrati hadde i Elverum september 2006 så la jeg ansvaret på de politiske partiene og deres nominasjonskomiteer. Vi har en **rekruttering på autopilot** var min påstand. Dette har slått til, dessverre!*

Det gjøres for dårlig jobb i partiene når det gjelder:

- *For dårlig bevissthet om at kvinner også kan og bør toppe lister.*
- *Menn leder nominasjonskomiteene og menn har lettere for å rekruttere menn.*
- *Arbeidsformene mer bestemt ut fra menns behov og ønsker.*
- *Rekruttering av nye kandidater er for dårlig.*
- *Partiene er for dårlig til å bygge opp kandidater over tid.*

Etter valget vil vi se om vi kan nå noen av målene. Men vi kan allerede nå konstatere at vi ikke kommer så langt som vi hadde håpet. Det gjelder kvinneandelen i kommunestyrene og det gjelder kvinner i maktposisjoner i Hedmark. Håpet er at vi får noen flere kvinnelige ordførere og jeg håper selvsagt at kvinnene får de viktigste posisjonene i fylkespolitikken!

Allikevel vil jeg være så ubeskjeden å si at prosjektet Likestilt demokrati har vært vellykket, og vi har fått en god start på et viktig arbeid. Vi har skapt en mediainteresse som igjen har satt fokus og debatt på temaet

Resultatene fra nominasjonen gjorde at prosjektet hadde fokus videre mot valgkamp og selve valget;

- *motivasjon overfor de som nå er nominert på topp-plassene*
- *velgerne om å krysse inn kvinner.*

Kommune- og fylketingsvalget 2007:

Oversikt fordeling av representanter i kommunestyrene og fylkestinget

Kommune	Totalt antall i kommunestyrene	Kvinner	i % 2007	i % 2003	Prosentpoeng endring kvinner
Alvdal	17	8	47,1	29,0	18,1
Eidskog	29	10	34,5	41,0	-6,5
Elverum	35	13	37,1	46,0	-8,9
Engerdal	15	5	33,3	47,0	-13,7
Folldal	17	4	23,5	24,0	-0,5
Grue	19	10	52,6	37,0	15,6
Hamar	39	19	48,7	36,0	12,7
Kongsvinger	33	12	36,4	30,0	6,4
Løten	25	12	48,0	32,0	16,0
Nord-Odal	25	9	36,0	28,0	8,0
Os	21	8	38,1	38,0	0,1
Rendalen	19	8	42,1	37,0	5,1
Ringsaker	41	16	39,0	37,0	2,0
Stange	35	13	37,1	35,0	2,1
Stor-Elvdal	21	6	28,6	24,0	4,6
Sør-Odal	27	14	51,9	48,0	3,9
Tolga	15	6	40,0	33,0	7,0
Trysil	25	10	40,0	48,0	-8,0
Tynset	27	10	37,0	30,0	7,0
Våler	19	7	36,8	42,0	-5,2
Åmot	17	8	47,1	47,0	0,1
Åsnes	23	8	34,8	44,0	-9,2
Sum	544	216	39,7	37,0	2,8
Hed fylkesting	33	16	48,5	42,0	6,5

Andel kvinner i kommunestyrene i Hedmark: 39,7 %

Andel kvinner i kommunestyrene i landet: 37,4 %

Dette ble atskillig flere kvinner enn ved forrige valg! Og bedre i Hedmark enn i resten av landet! Men – det er svært store forskjeller fra kommune til kommune i Hedmark. OG – viktigst av alt – **det går for sakte!** Halvparten av Hedmarks befolkning bør være bedre representert enn dette!

Hvor mange ble gjenvalgt?

Oversikt gjenvalg

gjenvalgte

Kommune	Totalt antall i kommunestyrene	Antall kvinner	kvinner
Alvdal	17	8	2
Eidskog	29	10	4
Elverum	35	13	2
Engerdal	15	5	2
Folldal	17	4	3
Grue	19	10	5

Hamar	39	19	7
Kongsvinger	33	12	3
Løten	25	12	5
Nord-Odal	25	9	4
Os	21	8	2
Rendalen	19	8	2
Ringsaker	41	16	5
Stange	35	13	4
Stor-Elvdal	21	6	1
Sør-Odal	27	14	5
Tolga	15	6	1
Trysil	25	10	5
Tynset	27	10	2
Våler	19	7	3
Åmot	17	8	6
Åsnes	23	8	2
sum	544	216	75

Gjenvælgsgrad av kvinner i Hedmark: 35 %

Landstallene fra valget 2003 var at **48 %** av kommunestyrerepresentantene ble gjenvælgt og gjenvælgsprosenten for menn er **52** og **41** for kvinner

Tallene fra Hedmark viser at i halvparten av kommunene er om lag 30 % av kvinnene blitt gjenvælgt fra forrige periode ved valget 2007. Det er 2 kommuner som har stor grad av gjenvælgt av kvinner og det er Åmot og Follidal (75 % gjenvælgt).

Ingrid Guldvik, Østlandsforskning, sier dette om gjenvælgt av kvinner:

Det er to ulike tilnærminger til dette temaet. Noen mener at det er "sunt" at gjenvælgsprosenten ikke er for høy fordi det betyr at mange får erfaring med å være/ha vært folkevalgt. Andre ser det som negativt at gjenvælgsprosenten er lav fordi det betyr mindre kontinuitet. Når gjenvælgt blant kvinner er lavere enn for menn kan det være et hinder for at flere kvinner når opp i lederposisjonene, siden det ofte er de med lengst erfaring som klatrer i det politiske hierarkiet.

Det er ikke urimelig å tenke seg at arbeidsbetingelsene i politikken virker inn på motivasjonen for gjenvælgt. Da tenker jeg på møtetider, møtelengde, taletid, saksdokumenter etc. Og jeg tenker på det at kvinner i lavere grad enn menn opplever at de får tilbakemeldinger fra partiet og fra velgere. Det kan også bidra til at ønsket om gjenvælgt svekkes. Partiene har mye å tjene på å ta vare på sine kvinnelige folkevalgte med tanke på å beholde dem i politikken.

Dette viser at mye kan gjøres videre innenfor området tilrettelegging, motivasjon og "oppbygging" av kvinner i lokalpolitikken for å ta nye perioder og derved lettere både ta og få maktposisjoner. Vi mener at gjenvælgsgraden av kvinner burde være adskillig høyere enn årets nivå.

Men hvordan gikk det med fordeling av de viktigste maktposisjonene – ordfører og varaordfører?:

Kommune	Ordfører	Varaordfører
Alvdal	Olov Grøtting (Sp)	Johan Ragnar Eggen(Sp)
Eidskog	Knut Gustav Woie (SP)	Sissel Gro Mobrenna (H)
Elverum	Terje Røe (Ap)	Arnfinn Uthus (Sp)
Engerdal	Reidar Åsgård (Ap)	Einar Østlie (AP)
Folldal	Eva Tørhaug (Ap)	Ove Meisal (AP)
Grue	Herdis Bragelien (Ap)	Ulf Ebbel (Ap)
Hamar	Einar Busterud (BBL)	Christel Meyer (BBL)
Kongsvinger	Arve Bones (Ap)	Pernille Egeberg (H)
Løten	Bente Elin Lilleøkseth (Ap)	May-Elin Imset (SV)
Nord-Odal	Asgeir Østli (Ap)	Tove Berge (Ap)
Os	Arne Grue (Ap)	Ola Borgar Bakos (SV)
Rendalen	Norvald Illevold (Ap)	Gry Lønrusten (SV)
Ringsaker	Anita Ihle Steen (Ap)	Ole Johan Hjelmsstad (Sp)
Stange	Nils A Røhne (Ap)	Helle N Tenningås (SV)
Stor-Elvdal	Sigmund Vestad (BSE)	Anders Kiær (H)
Sør-Odal	Knut Hvithammer (Ap)	Berit Spigseth (Ap)
Tolga	Erling Aas-Eng (Sp)	Ragnhild Aashaug (SP)
Trysil	Ole Martin Norderhaug (Ap)	Eva Holmseth (Ap)
Tynset	Bersvend Salbu (SV)	Astrid Skaug (AP)
Våler	Kjell Konterud (Ap)	Gunn Marit Nilsen (Ap)
Åmot	Ole Gustav Narud(Sp)	Tore Haugen (SV)
Åsnes	Lars Petter Heggelund (V)	Ørjan Bue (Sp)

Antall kvinner i prosent:

Ordførere: 23

Varaordførere: 55

Dette sier at kvinnene fortsatt er "toerne" i lokalpolitikken. Det er riktignok en sterk økning av kvinnelige ordførere i Hedmark! I forrige periode hadde vi bare 2 (9%) men da var vi langt bak landsgjennomsnittet som er om lag der vi nå er. Dette sier at det er behov for ytterligere fokus på dette arbeidet! Stikkord: langsiktighet for å motivere kvinnene selv, få nominasjonskomiteene til å sette kvinnene på topp og partiene til å legge til rette for reelle "kronprinsesse-posisjoner".

Valgdeltakelse

Prosjektet har hatt få muligheter til å jobbe med økt valgdeltakelse og har heller hatt fokus på å informere om velgernes demokratiske rettigheter til å krysse og sette inn slengere i kampanjen "Kryss kvinner". Valgdeltakelsen har for øvrig gått litt opp i Hedmark; i kommunevalgene har den økt fra 56,2 i gjennomsnitt til 59,0 og i fylkestingsvalget har den økt fra 51,8 til 53,3.

Hvordan ble resultatet av kampanjen ”Kryss kvinner” – i hvilken retning påvirker velgerne ut fra nominasjonslistene i forhold til kvinnerepresentasjon?

Vi har telt opp hvor mange kvinner som ble valgt inn i forhold til hvor mange som ville blitt valgt inn uten at velgerne kunne endre stemmesedlene (altså nominasjonslistene ut fra gitt valgresultat)

Her er resultatet:

Sum valgte kvinner	216
Sum nominerte kvinner	235
Endring	-19

Endring pr parti - altså hvor har velgerne endret kvinnerepresentasjonen og i hvilken retning?

Arbeiderpartiet	-11
Sosialistisk Venstreparti	3
Senterpartiet	-6
Venstre	0
Kristelig Folkeparti	-1
Høyre	2
Fremskrittspartiet	0
Pensjonistpartier	-1
By og bygdelister	-2
Andre	-3

Dette er interessante tall å jobbe videre med. Altså ser vi at særlig Arbeiderpartiet og Senterpartiet har velgere som krysser inn flere menn enn det partiet selv har nominert, mens Høyre og SV har velgere som krysser inn flere kvinner enn partiet har nominert. Venstre og Fremskrittspartiet blir det ingen endring. Vårt poeng for videre arbeid er at dette bekrefter behovet for å jobbe videre både overfor partiene og velgerne.

Oppsummering tall:

Hedmark	2003-2007	2007-2011
I kommunestyrene	37 % kvinner	39,7 % kvinner
Ordførere	9 % kvinner	23 % kvinner
Fylkestinget	42 % kvinner	48 % kvinner
Grad av gjenvalg	Landsbasis: 41 % kvinner og 52 % menn	Det var 75 av 216 kvinner som ble gjenvalgte, 35 %
Valgdeltakelsen		
Kommunevalg	56,2	59,0
Fylkestingsvalg	51,8	53,3

8 KONKLUSJON

Prosjektet Likestilt demokrati er spesielt godt fornøyd med følgende etter denne prosjektperioden:

- Kvinnerepresentasjonen i kommunestyrene Hedmark har økt fra 37% til 39,7%
- Antall kvinner som er ordførere har økt slik at vi nå er opp på landsgjennomsnittet (ca 23%)
- Valgdeltakelsen har en økning

Vi er ikke så godt fornøyd med:

- Grad av gjenvalg av kvinner er for lav
- Partiene er for dårlige til å nominere kvinner og legge til rette for kvinner i maktposisjoner (ennå for mye autopilot)
- Prosjektets forankring i kommunene og partiene

Det er viktig at erfaringene som er gjort i denne prosjektperioden benyttes i det videre arbeidet, og vi kommer til å søke om en ny prosjektperiode fra 2008-2011. Prosjektet bør sørge for erfaringsutveksling og samarbeide med andre som jobber for samme mål eksempelvis Utstillingsvindu-kommunene. (KvU har oppnevnt en representant til referansegruppa for evalueringen av dette prosjektet, og skal altså uansett følge dette arbeidet).

Vi kommer også til å jobbe for å få til økt samarbeid med partiene, kommunene, KS, universitets/forskningsmiljøer og andre for å forankre prosjektet ytterligere.

Hamar 12.11.07

Signe Opsahl
Prosjektleder

9 VEDLEGG:

Kampanjemateriell
Konferanser
Kronikker
Presseklipp
Statistikk